

บทที่ 4

แนวทางในการกำหนดการคุ้มครองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ตามกฎหมายไทย

ตามที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 3 จะเห็นว่าในต่างประเทศมีปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์มาเป็นเวลานานแล้ว โดยแต่ละประเทศก็มีพัฒนาการที่แตกต่างกันไป แต่ในประเทศไทยนั้นเพิ่งปรากฏปัญหาให้เห็นอย่างชัดเจนเมื่อไม่นานมานี้ คือ คำพิพากษาฎีกาที่ 6379/2537 ดังนั้นการหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการให้ความคุ้มครองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ในประเทศไทยนั้น จึงควรพิจารณาจากแนวทางที่ประเทศอื่นใช้ในการแก้ไขปัญหา โดยนำมาปรับปรุงและประยุกต์ให้เข้ากับระบบกฎหมายของประเทศไทย

แนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองแก่แบบผลิตภัณฑ์นั้น มีความเห็นแบ่งเป็น 2 แนวทาง

แนวทางแรก ต้องการจำกัดให้แบบผลิตภัณฑ์ได้รับความคุ้มครอง เฉพาะแต่ในกฎหมายเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์ (คือ กฎหมายสิทธิบัตร หรือกฎหมายว่าด้วยแบบผลิตภัณฑ์) เท่านั้น ไม่ควรได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ด้วย

แนวทางที่สอง ยอมรับว่าแบบผลิตภัณฑ์สามารถได้รับความคุ้มครอง ทั้งจากกฎหมายเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์ (คือ กฎหมายสิทธิบัตร หรือกฎหมายว่าด้วยแบบผลิตภัณฑ์) และกฎหมายลิขสิทธิ์ แต่ต้องหาแนวทางที่จะทำให้การคุ้มครองโดยกฎหมายทั้งสองสอดคล้องกัน และสามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนที่เกิดขึ้นจากการให้ความคุ้มครองโดยกฎหมายทั้งสองได้ ทั้งต้องสามารถประสานผลประโยชน์ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องฝ่ายต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมอีกด้วย

แนวทางในการกำหนดการคุ้มครองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ตามกฎหมายไทยมิให้เกิดความคุ้มครองซ้ำซ้อนแก่แบบผลิตภัณฑ์จึงอาจเป็นได้ทั้งสองแนวทางดังกล่าวโดยสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

4.1 แนวทางในการให้ความคุ้มครองโดยการจำกัดไม่ให้แบบผลิตภัณฑ์ ได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายลิขสิทธิ์

การจำกัดไม่ให้แบบผลิตภัณฑ์ได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายลิขสิทธิ์นั้นเป็นการแก้ไข ปัญหาอย่างเด็ดขาด คือมุ่งจะทำให้ไม่อาจเกิดความซ้ำซ้อนในการให้ความคุ้มครองสิทธิในแบบ ผลิตภัณฑ์ โดยกฎหมายทั้งสองลักษณะขึ้นได้อีก แนวทางในการจำกัดความคุ้มครองลิขสิทธิ์ใน แบบผลิตภัณฑ์นั้น อาจมีลักษณะได้ดังต่อไปนี้

4.1.1 การจำกัดโดยบัญญัติไว้ในคำจำกัดความของงานอันมีลิขสิทธิ์ว่าไม่รวมถึง แบบผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตร

ปัญหาในเรื่องการให้ความคุ้มครองซ้ำซ้อนแก่แบบผลิตภัณฑ์นี้ แม้จะมีความเห็นว่าเป็นการแก้ไข ปัญหา มาตรา 62 ในพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 (แก้ไขโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535) ก็เป็นการแก้ไขปัญหาทางหนึ่งอยู่แล้ว เนื่องจากกำหนดระยะเวลาของการ คุ้มครองสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีอายุสิบปีเท่านั้น จึงอาจเป็นการกำหนดไว้โดย ปริยายว่า เมื่อได้นำแบบผลิตภัณฑ์มาขอรับสิทธิบัตรแล้ว ก็จะต้องได้รับความคุ้มครองภายใต้พระ ราชบัญญัติสิทธิบัตรเพียงฉบับเดียวเท่านั้น¹ ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์อีก ฉะนั้นแบบผลิตภัณฑ์จึงไม่อาจได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายทั้งสองลักษณะพร้อมกันได้ และ ย่อมไม่ก่อให้เกิดความคุ้มครองซ้ำซ้อนแก่แบบผลิตภัณฑ์อย่างแน่นอน แต่ความเห็นดังกล่าวนี้ก็มี ความเห็นแย้งว่า หากเป็นเช่นนั้นก็ไม่ควรนำแบบผลิตภัณฑ์มาขอรับสิทธิบัตร แต่ควรจะรับความ คุ้มครองโดยลิขสิทธิ์ซึ่งให้ประโยชน์มากกว่า เนื่องจากอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์นั้นมีระยะเวลายาว นานกว่าการคุ้มครองโดยสิทธิบัตร รวมทั้งการคุ้มครองโดยลิขสิทธิ์ก็เป็นการให้ความคุ้มครองโดย อัตโนมิตินั้นไม่จำเป็นต้องมีแบบพิธีการเพื่อขอรับความคุ้มครอง ในขณะที่การคุ้มครองโดยสิทธิบัตรจะ ต้องมีแบบพิธีการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรโดยการจดทะเบียนก่อน ซึ่งย่อมต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่าย ในการดำเนินการดังกล่าวจึงจะได้รับความคุ้มครอง ในกรณีนี้สามารถให้เหตุผลได้ว่า การขอรับ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์มีผลที่ดีกว่าก็คือ ผู้ทรงสิทธิบัตรย่อมได้รับสิทธิผูกขาดแต่เพียงผู้ เดียวในแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้รับสิทธิบัตรนั้น โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้ใดจะได้สร้างสรรค์แบบผลิตภัณฑ์ ที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันก่อนหรือหลังจากที่ตนได้รับสิทธิบัตร เพราะเมื่อได้รับสิทธิบัตรแล้วย่อม มีสิทธิทั้งปวงตามระบบสิทธิบัตรซึ่งให้แก่ผู้ที่มายื่นขอรับสิทธิบัตรเป็นคนแรก (the first to file) อัน

¹ไชยยศ เหมะรัชตะ, ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2539) หน้า 191.

แตกต่างจากการคุ้มครองโดยลิขสิทธิ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่ต่างคนต่างได้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์ โดยอิสระและมีได้ลอกเลียนกัน ต่างสามารถมีสิทธิได้ตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ดังนั้นจึงอาจมีผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์หลายคนในงานศิลปกรรมที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกันได้² ดังนั้น หากข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6379/2537 เปลี่ยนแปลงไปเป็นว่าจำเลยสามารถพิสูจน์ได้ว่าตนไม่ได้ลอกเลียนงานศิลปกรรม (แบบผลิตภัณฑ์) ของโจทก์ หากแต่ได้ออกแบบปากกาขึ้นมาจากความคิดสร้างสรรค์ของจำเลยโดยอิสระ เช่นนี้ถ้าแบบผลิตภัณฑ์ปากกาลูกกลิ้งของจำเลยมีลักษณะคล้ายกับแบบผลิตภัณฑ์ปากกาลูกกลิ้งของโจทก์โดยบังเอิญ ก็จะไม่ถือว่าจำเลยกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ของโจทก์ แต่ถ้าโจทก์ได้นำแบบผลิตภัณฑ์ปากกาของตนไปจดทะเบียนและได้รับสิทธิบัตรแล้ว แม้จำเลยจะออกแบบปากกาโดยความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง ไม่ได้ลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์ปากกาของโจทก์ก็ตาม แต่แบบผลิตภัณฑ์ปากกาของจำเลยมีลักษณะเหมือนแบบผลิตภัณฑ์ปากกาของโจทก์โดยบังเอิญก็ถือว่าจำเลยละเมิดสิทธิบัตรของโจทก์แล้ว ด้วยเหตุนี้สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรจึงได้รับความคุ้มครองสูงกว่าสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์

ความเห็นดังกล่าวเป็นการแก้ปัญหาโดยให้ผู้ออกแบบมีสิทธิเลือกว่าตนต้องการจะได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายใดระหว่างกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายสิทธิบัตร โดยให้พิจารณาผลดีและผลเสียของการได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายทั้งสองนี้ด้วยตนเอง หากต้องการได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายสิทธิบัตรก็ให้นำแบบผลิตภัณฑ์ไปยื่นขอจดทะเบียนสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ หากไม่นำไปจดทะเบียนก็จะได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายลิขสิทธิ์เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม การให้ความเห็นวาทบัญญัติมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 (แก้ไขโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535) เป็นการแก้ไขปัญหาความคุ้มครองซ้ำซ้อนโดยถือเป็นการกำหนดโดยปริยายว่า แบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้วจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์อีก น่าจะไม่ถูกต้องนัก เนื่องจากตัวบทกฎหมายไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า หากได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายหนึ่งแล้วจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามอีกกฎหมายหนึ่งเหมือนดังเช่นในกรณีเครื่องหมายการค้าที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าไม่เป็นแบบผลิตภัณฑ์หรือกรณีระบบข้อมูลสำหรับการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าไม่เป็นการประดิษฐ์ตามกฎหมายสิทธิบัตร ดังแสดงให้เห็นต่อไปนี้

² เรื่องเดียวกัน.

พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 มาตรา 4 บัญญัติว่า “เครื่องหมาย หมาย ความว่า ภาพถ่าย ภาพวาด ภาพประดิษฐ์ ตรา ชื่อ คำ ตัวหนังสือ ตัวเลข ลายมือชื่อ หรือสิ่งเหล่านี้ อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างรวมกัน **แต่ไม่หมายความรวมถึงแบบผลิตภัณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร**”

พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 (แก้ไขโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535) มาตรา 9(3) บัญญัติว่า “การประดิษฐ์ดังต่อไปนี้ **ไม่ได้รับความคุ้มครอง**ตามพระราชบัญญัติ...(3) ระบบข้อมูลสำหรับการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์...”

เมื่อพิจารณาทบบัญญัติทั้งสองยอมเข้าใจได้ว่า หากกฎหมายไม่ประสงค์จะให้แบบผลิตภัณฑ์ได้รับความคุ้มครองโดยสิทธิที่ยอมต้องรับรองไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายอย่างชัดเจน แต่ในความเป็นจริงแล้วกฎหมายสิทธิบัตรหรือกฎหมายลิขสิทธิ์ก็ไม่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า ไม่ประสงค์ให้แบบผลิตภัณฑ์เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ ฉะนั้น การตีความ มาตรา 62 ว่ามีวัตถุประสงค์เดียวกันกับบทบัญญัติทั้งสองดังกล่าว จึงเป็นการตีความไกลเกินไป และไม่น่าจะถูกต้อง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีผู้ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาความคุ้มครองซ้ำซ้อนในแบบผลิตภัณฑ์ว่าสามารถทำได้โดยบัญญัติไว้ในกฎหมายสิทธิบัตรว่า “มาตรา... การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการจดทะเบียนแล้วยอมไม่มีสิทธิได้รับความคุ้มครองในงานนั้นภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายเครื่องหมายการค้าอีก”³

แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จะส่งผลจำกัดไม่ให้แบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้วได้รับความคุ้มครอง โดยกฎหมายลิขสิทธิ์อีกต่อไป กล่าวคือ หากแบบผลิตภัณฑ์นั้นได้รับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์แล้วก็จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตรเท่านั้นจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์อีก แม้ว่าจะมีลักษณะทางศิลปะประกอบอยู่ด้วยก็ตาม แต่ถ้าแบบผลิตภัณฑ์นั้นไม่ได้รับจดทะเบียนสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ หรือไม่ได้นำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปขอรับจดทะเบียนสิทธิบัตร ก็ยังคงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์อยู่

³สุกัญญา รุ่งทองใบสุรีย์, “ปัญหาการให้ความคุ้มครองซ้ำซ้อนแก่การออกแบบผลิตภัณฑ์”, (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), หน้า 77.

บทบัญญัติตามแนวทางนี้จึงเป็นการให้สิทธิแก่เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ที่จะเลือกรับความคุ้มครองจากกฎหมายสิทธิบัตรหรือกฎหมายลิขสิทธิ์กฎหมายใดกฎหมายหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากกำหนดให้เฉพาะแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้รับจดทะเบียนแล้วเท่านั้นที่ไม่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ ดังนั้นหากแบบผลิตภัณฑ์นั้นมีคุณสมบัติที่จะรับจดทะเบียนสิทธิบัตรได้แต่เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์เลือกที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ก็สามารถทำได้โดยไม่นำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปจดทะเบียนสิทธิบัตร แต่ถ้าเลือกที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตร จึงนำแบบผลิตภัณฑ์ไปจดทะเบียนขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์

ด้วยเหตุนี้การแก้ไขความคุ้มครองซ้ำซ้อนในแบบผลิตภัณฑ์โดยอาศัยมาตรการนี้จึงเป็นการบังคับให้เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์เลือกที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายใดกฎหมายหนึ่งไปเลย ไม่ยอมให้แบบผลิตภัณฑ์เดียวได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายทั้งสองฉบับ แม้ว่าแบบผลิตภัณฑ์นั้นจะเกิดจากการนำเอางานที่มีลักษณะทางศิลปะมาดัดแปลงก็ตาม โดยหากนำไปจดทะเบียนตามกฎหมายสิทธิบัตร ก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองโดยลิขสิทธิ์อีกเลย แต่ถ้าหากไม่นำไปจดทะเบียนก็จะได้รับความคุ้มครองโดยลิขสิทธิ์และไม่อาจได้รับความคุ้มครองโดยสิทธิบัตร การจำกัดการได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์เช่นนี้ อาจก่อให้เกิดปัญหาในกรณีที่บุคคลอื่นนำงานศิลปกรรมที่ระดับดัดแปลงตัวผลิตภัณฑ์นั้น มาใช้ดัดแปลงผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นของตน ก็ย่อมทำได้ไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมของเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ได้

4.1.2 การจำกัดโดยบัญญัติไม่ให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์แก่แบบผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติในการรับจดทะเบียนตามกฎหมายสิทธิบัตร

แนวทางแก้ไขนี้ปรากฏอยู่ใน section 44 แห่งประเทศแคนาดา ก่อนการแก้ไขกฎหมายในปี 1988 และใน section 22 ของ The Copyright Act 1911 แห่งประเทศสหราชอาณาจักรในลักษณะเดียวกัน หลักการของแนวทางนี้ก็คือ ไม่ให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์แก่แบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไปจดทะเบียนได้ ยกเว้นแต่ว่าในขณะที่ออกแบบเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ไม่มีความคิดหรือไม่ได้ตั้งใจที่จะนำแบบผลิตภัณฑ์มาทำให้ประโยชน์ในฐานะเป็นแบบผลิตภัณฑ์ หมายความว่า หากแบบผลิตภัณฑ์นั้นมีคุณสมบัติที่จะรับจดทะเบียนได้แล้ว ก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ทันที ฉะนั้นหากเจ้าของประสงค์จะได้รับความคุ้มครองจึงต้องนำแบบผลิตภัณฑ์ไปจดทะเบียนขอรับสิทธิบัตรเสมอ เพราะหากไม่นำไปจดทะเบียนก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองทั้งจากกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายสิทธิบัตร แต่ถ้านำไปจดทะเบียนก็จะยังคงได้รับความคุ้มครองโดย

กฎหมายสิทธิบัตรอยู่ แต่หลักการนี้จะไม่นำมาใช้ในกรณีที่ขณะออกแบบนั้นเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ไม่ได้ประสงค์จะใช้แบบผลิตภัณฑ์นั้นอย่างเป็นทางการเป็นแบบผลิตภัณฑ์ คือไม่ได้ใช้อย่างเป็นทางการเป็นแบบจำลอง หรือแบบลวดลายสำหรับผลิตเป็นจำนวนมากทางอุตสาหกรรม ซึ่งจะมีผลให้แบบผลิตภัณฑ์นั้นก็จะยังคงได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายลิขสิทธิ์อยู่ แม้จะมีคุณสมบัติในการจับจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์ได้ก็ตาม เพราะถือว่าไม่ได้ออกแบบขึ้นเพื่อนำไปใช้หาประโยชน์ในฐานะเป็นแบบผลิตภัณฑ์จึงยอมให้ได้รับความคุ้มครองโดยลิขสิทธิ์ หากไม่กำหนดไว้เช่นนี้ก็จะทำให้แบบผลิตภัณฑ์ที่เจ้าของไม่ได้ประสงค์ใช้อย่างเป็นทางการดังกล่าวไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายใดเลย

การนำหลักการนี้มาประยุกต์ใช้กับกฎหมายของไทยก็ทำได้โดยการบัญญัติเพิ่มเติมลงในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ในทำนองว่า

"บทบัญญัติต่างๆในพระราชบัญญัตินี้จะไม่ใช้กับแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไปจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 (แก้ไขโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535) ได้เว้นแต่เป็นกรณีที่ขณะออกแบบ ผู้ออกแบบไม่ได้ตั้งใจจะใช้แบบผลิตภัณฑ์นั้นในฐานะแบบจำลองหรือแบบลวดลายสำหรับผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากทางอุตสาหกรรม"

แนวทางแก้ไขปัญหาคำคุ้มครองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ลักษณะนี้ เป็นการบังคับให้ผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติและสามารถจับจดทะเบียนได้นั้น หากต้องการได้รับความคุ้มครองต้องนำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปจดทะเบียนสิทธิบัตรเสมอ จะเลือกไม่นำแบบผลิตภัณฑ์ไปจดทะเบียนสิทธิบัตรเพื่อรับความคุ้มครองโดยลิขสิทธิ์ไม่ได้ หมายความว่า บังคับให้เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์เลือกที่จะต้องรับความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตรเท่านั้น และจะไม่มีโอกาสได้รับความคุ้มครองโดยลิขสิทธิ์อีกต่อไปไม่ว่าจะได้นำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปจดทะเบียนขอรับสิทธิบัตรหรือไม่ก็ตาม

การกำหนดเช่นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้แบบผลิตภัณฑ์ได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายใดกฎหมายหนึ่งเท่านั้น คือถ้ามีคุณสมบัติจะจับจดทะเบียนได้ และนำไปจดทะเบียนก็จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตร หากไม่มีคุณสมบัติที่จะจับจดทะเบียนได้ก็จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ นอกจากนี้ยังเป็นการลงโทษเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่นำแบบผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติจะจับจดทะเบียนได้ไปจดทะเบียนด้วย โดยมีผลให้แบบผลิตภัณฑ์นั้นไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายใดเลย

มาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้อาจสามารถแก้ไขปัญหาคopyright ได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาคopyright ได้เนื่องจากการพิจารณาความตั้งใจของเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์นั้น จะพิจารณาในขณะที่ออกแบบผลิตภัณฑ์นั้นขึ้นมาเป็นสำคัญ ฉะนั้น หากในขณะที่ออกแบบไม่ประสงค์ที่จะนำมาใช้อย่างเป็นทางการเป็นแบบผลิตภัณฑ์ ก็จะได้รับcopyright ลิขสิทธิ์ แต่ต่อมากายหลังจะเปลี่ยนใจนำแบบผลิตภัณฑ์มาใช้ประโยชน์ในฐานะแบบผลิตภัณฑ์ก็ตาม ก็ยังคงได้รับcopyright ลิขสิทธิ์อยู่ เช่นนี้จึงมีผลให้การคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์ก็ยังคงมีความซ้ำซ้อนกันอยู่ระหว่างกฎหมายสิทธิบัตรและกฎหมายลิขสิทธิ์ แนวทางแก้ไขนี้จึงไม่ได้ผลนัก

นอกจากนี้แล้วหลักการนี้ยังจำกัดไม่ให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์เฉพาะแก่แบบผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติจดทะเบียนได้เท่านั้นแต่ไม่ได้จำกัดถึงกรณีแบบผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับการทำงาน (functional design) ซึ่งไม่มีคุณสมบัติที่จะจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์ได้อีกด้วย จึงมีผลให้แบบผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับหน้าที่การทำงานสามารถได้รับความคุ้มครองโดยลิขสิทธิ์ได้ระยะเวลาการคุ้มครองได้หากมีลักษณะเป็นงานศิลปกรรม หรือมีต้นร่างความคิดในการออกแบบเป็นภาพวาดหรือแบบจำลองซึ่งเข้าลักษณะเป็นงานศิลปกรรม ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยกำหนดว่า การดัดแปลงงานศิลปกรรมนั้นรวมถึงการเปลี่ยนรูปจากสามมิติเป็นสองมิติ หรือสองมิติเป็นสามมิติด้วย ดังนั้นการทำตัวผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะสามมิติขึ้นจากภาพวาดอันมีลักษณะเป็นงานศิลปกรรมสองมิตินั้น จึงถือเป็นการดัดแปลงงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์แล้วหากทำโดยไม่มีอำนาจก็จะเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในแบบผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานนั้น เช่นนี้แบบผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับการทำงานจึงได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ได้ตามอายุการคุ้มครอง ในขณะที่แบบผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติที่จะจดทะเบียนได้ แต่ไม่ได้นำไปจดทะเบียนกลับไม่ได้รับความคุ้มครองใดๆเลย

4.1.3 การจำกัดโดยบัญญัติไม่ให้มีการละเมิดลิขสิทธิ์ในแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้วหรือแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียนแต่นำมาใช้ทางอุตสาหกรรมแล้ว

แนวทางลักษณะนี้ปรากฏอยู่ใน section 10 ของ The Copyright Act 1956 แห่งประเทศสหราชอาณาจักร โดยมีหลักการคือ หากว่าแบบผลิตภัณฑ์นั้นมีลักษณะตรงกันกับงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์ และแบบผลิตภัณฑ์นั้นได้จดทะเบียนไว้แล้วหรือถ้าไม่ได้จดทะเบียนแต่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ทางอุตสาหกรรมแล้ว การกระทำใดก็ตามจะไม่ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในแบบผลิตภัณฑ์นั้นอีกต่อไป หมายความว่า แบบผลิตภัณฑ์ที่นำไปจดทะเบียนแล้วจะได้รับความคุ้มครองเฉพาะในฐานะแบบผลิตภัณฑ์เท่านั้นแต่จะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองในฐานะงานอันมีลิขสิทธิ์ด้วย แต่หากไม่ได้นำแบบผลิตภัณฑ์ไปจดทะเบียนและไม่ได้นำไปใช้หาประโยชน์ทางอุตสาหกรรมแล้ว

สหกรรมก็ยังคงได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์อยู่ แต่ถ้านำแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียนนั้นมาใช้ประโยชน์ในทางอุตสาหกรรมเมื่อใดก็ตามก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองทั้งจากกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์เลยนับแต่นั้นเป็นต้นไป

หลักการนี้ต้องการให้เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ที่ต้องการใช้ประโยชน์จากแบบผลิตภัณฑ์นั้น นำแบบผลิตภัณฑ์ไปจดทะเบียนเสมอ จึงจะได้รับความคุ้มครองในฐานะแบบผลิตภัณฑ์ เพราะการนำแบบผลิตภัณฑ์ไปใช้ประโยชน์นั้นจะทำให้ไม่ได้รับความคุ้มครองโดยลิขสิทธิ์เลย หากต้องการจะได้รับความคุ้มครองก็โดยการนำไปจดทะเบียนและได้รับความคุ้มครองในฐานะแบบผลิตภัณฑ์เท่านั้น ไม่ใช่ในฐานะงานอันมีลิขสิทธิ์ แต่ถ้าหากนำแบบผลิตภัณฑ์ไปใช้ประโยชน์แต่ไม่นำไปจดทะเบียน ก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายใดเลย

มาตรการแก้ไขปัญหาคopyrightซ้ำซ้อนในแบบผลิตภัณฑ์นี้เป็นการแก้ปัญหาโดยไม่ต้องนำ "ความตั้งใจในขณะออกแบบ" มาพิจารณาว่าจะใช้แบบผลิตภัณฑ์นั้นในฐานะแบบผลิตภัณฑ์หรือไม่ โดยกำหนดให้ชัดเจนเลยว่าหากนำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปใช้หาประโยชน์ก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ทันที เป็นการนำเอา "การกระทำ" มาเป็นจุดตัดcopyrightลิขสิทธิ์ ไม่ใช่ "ความตั้งใจ" ในขณะออกแบบซึ่งยุ่งยากแก่การพิสูจน์มาเป็นจุดตัดอีกต่อไป

การนำหลักการนี้มาประยุกต์ใช้กับกฎหมายไทยก็สามารถทำได้โดยการบัญญัติเพิ่มเติมหลักการนี้ลงในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ในทำนองว่า

"พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่นำมาใช้กับแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้ว ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 (แก้ไขโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535) หรือแบบผลิตภัณฑ์ที่ถูกนำมาใช้ผลิตผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรมแล้ว"

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติในลักษณะนี้แก้ไขปัญหาคopyrightซ้ำซ้อนในแบบผลิตภัณฑ์ได้ในระดับหนึ่งเท่านั้นยังไม่สามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์แก่แบบผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการทำงาน (ซึ่งไม่สามารถขอรับสิทธิบัตรได้) ได้ด้วย เนื่องจากกฎหมายลิขสิทธิ์ไทยยังคงกำหนดให้การดัดแปลงงานศิลปกรรมรวมถึงการเปลี่ยนรูปจากสองมิติเป็นสามมิติด้วย ฉะนั้นหากแบบผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการทำงานนั้นมีต้นแบบเป็นภาพวาดซึ่งเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์อยู่ ก็จะต้องว่าแบบผลิตภัณฑ์นั้นได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ด้วย (ในฐานะงานศิลปกรรม) เพราะการสร้างตัวผลิตภัณฑ์จากภาพวาดนั้น จะถือเป็นการเปลี่ยนรูปงานศิลปกรรมจากสองมิติเป็นสามมิติ

และถือเป็นการดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ ด้วยเหตุนี้ แบบผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการทำงานดังกล่าว จึงได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์เต็มที่ ในขณะที่แบบผลิตภัณฑ์อันมีคุณสมบัติที่จะรับสิทธิบัตรได้ และเจ้าของนำไปใช้ประโยชน์ทางอุตสาหกรรมแล้ว แต่ไม่ได้นำไปจดทะเบียน กลับไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายใดเลย ฉะนั้นจึงเป็นการไม่ยุติธรรมต่อเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ที่ขอรับสิทธิบัตรได้ ที่ถูกจำกัดความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในขณะที่เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่สามารถนำไปจดทะเบียนได้กลับไม่ถูกจำกัดแต่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์เต็มที่

เมื่อพิจารณาจากแนวทางแก้ไขปัญหาคความคุ้มครองซ้ำซ้อนในแบบผลิตภัณฑ์โดยการจำกัดไม่ให้แบบผลิตภัณฑ์ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในหัวข้อ 4.1 แล้ว จะเห็นได้ว่ายังคงก่อให้เกิดปัญหาความซ้ำซ้อนอยู่และไม่สามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์แก่แบบผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการทำงานได้ นอกจากนี้แล้วมาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในปัจจุบันนี้ก็ไม่ได้นำมาปรับใช้ในประเทศต่างๆแล้ว โดยประเทศเหล่านั้นได้พัฒนาไปใช้มาตรการในการยอมรับให้แบบผลิตภัณฑ์ได้รับความคุ้มครองทั้งจากกฎหมายเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์และกฎหมายลิขสิทธิ์ได้ แต่ป้องกันไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการให้ความคุ้มครองแก่ในแบบผลิตภัณฑ์ในบางกรณี โดยวางมาตรการจำกัดไม่ให้มีความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์มากเกินไป

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และมาตรา 9(3) แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522 (แก้ไขโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535) แล้ว จะเห็นได้ว่าหากเป็นกรณีที่ระบบกฎหมายไม่ต้องการให้เกิดความคุ้มครองซ้ำซ้อนก็จะบัญญัติไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน แต่ในกรณีของการให้ความคุ้มครองซ้ำซ้อนในแบบผลิตภัณฑ์นั้นกฎหมายไม่ได้บัญญัติห้ามไว้ ทั้งที่เพิ่งจะแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายสิทธิบัตรไปเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา ฉะนั้นจึงย่อมเข้าใจได้ว่าระบบกฎหมายไทยตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนในการให้ความคุ้มครองแก่แบบผลิตภัณฑ์แล้วแต่ยอมให้แบบผลิตภัณฑ์ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ได้ แต่ผู้เขียนเห็นว่าเมื่อเกิดกรณีตามคำพิพากษาฎีกาที่ 6379/2537 ซึ่งก่อให้เกิดการวิวาทกันหลายฝ่ายแล้ว จึงควรจะต้องทบทวนปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองดังกล่าวโดยกำหนดมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่แบบผลิตภัณฑ์เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะซึ่งสามารถกำหนดแนวทางแก้ไขในประเทศไทยได้จากแนวทางที่แนวทางที่ประเทศอื่นๆใช้ในการแก้ปัญหาและนำมาประยุกต์ใช้กับกฎหมายไทยตามหัวข้อ 4.2 ต่อไปนี้

4.2 แนวทางในการให้ความคุ้มครองโดยการยอมรับว่าแบบผลิตภัณฑ์สามารถได้รับความคุ้มครองทั้งจากกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์ แต่วางมาตรการไม่ให้เกิดความคุ้มครองซ้ำซ้อนในแบบผลิตภัณฑ์

แนวทางนี้มีหลักการคือ ยอมรับว่าโดยลักษณะของแบบผลิตภัณฑ์นั้นสามารถได้รับความคุ้มครองทั้งจากกฎหมายเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์ (คือกฎหมายสิทธิบัตร หรือกฎหมายว่าด้วยแบบผลิตภัณฑ์) ในฐานะแบบผลิตภัณฑ์และจากกฎหมายลิขสิทธิ์ในฐานะงานศิลปกรรมได้ แต่จะต้องหามาตรการเพื่อจำกัดการให้ความคุ้มครองซ้ำซ้อน ซึ่งจะต้องเป็นการประสานประโยชน์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับแบบผลิตภัณฑ์นั้นทุกฝ่าย กล่าวคือ เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ ผู้ผลิตรายอื่นและผู้บริโภค

การแก้ไขปัญหาความคุ้มครองซ้ำซ้อนในแบบผลิตภัณฑ์โดยอาศัยแนวความคิดนี้ เป็นที่ยอมรับและใช้กันทั่วไปในนานาอารยประเทศ หากแต่มีมาตรการในการจำกัดความคุ้มครองซ้ำซ้อนแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับลักษณะของระบบกฎหมายและแนวความคิดที่เป็นรากฐานในการคุ้มครองในแต่ละประเทศ เช่น ถ้าหากเห็นว่าควรจะให้ความคุ้มครองเป็นการตอบแทนแก่เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ที่ลงทุนสร้างสรรค์งานขึ้นมา ก็มีแนวโน้มจะให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์สูง แต่ถ้าหากต้องการให้ประโยชน์แก่สาธารณชน ผู้บริโภคหรือผู้ประกอบการรายอื่นด้วย ก็จะลดการให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ลง เป็นต้น ดังนั้นมาตรการในการจำกัดความซ้ำซ้อนในแต่ละประเทศจึงแตกต่างกัน

มาตรการในการแก้ไขปัญหาความคุ้มครองซ้ำซ้อนในแบบผลิตภัณฑ์ในประเทศต่าง ๆ นั้นสามารถนำประยุกต์ใช้ในประเทศไทยได้ดังนี้

4.2.1 แนวทางที่นำมาตรการของประเทศสหรัฐอเมริกามาประยุกต์ใช้กับกฎหมายไทย

ระบบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ยอมรับให้มีการคุ้มครองแบบสิทธิในผลิตภัณฑ์ โดยกฎหมายเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์ (คือ กฎหมายสิทธิบัตร) และกฎหมายลิขสิทธิ์ได้ คือ สิ่งของชิ้นหนึ่งนั้นสามารถได้รับความคุ้มครองทั้งในฐานะแบบผลิตภัณฑ์และในฐานะงานศิลปกรรม แต่มีมาตรการจำกัดความคุ้มครองซ้ำซ้อน โดยใช้หลักในการพิจารณาว่าสิ่งของนั้นสามารถแยกลักษณะทางศิลปะกับประโยชน์ในการใช้สอยออกจากกันได้หรือไม่ ตาม section 101 ของ The Copyright Act 1976

กล่าวคือ ในกรณีที่สิ่งของนั้นเป็นสิ่งของที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ จะได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ก็ต่อเมื่อสิ่งของนั้นมีลักษณะทางศิลปกรรมประกอบอยู่ด้วย และต้องสามารถแยกลักษณะทางศิลปะนั้นออกจากประโยชน์ในการใช้สอยได้ทั้งทางกายภาพและทางความคิด ทั้งนี้ จะได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์เฉพาะส่วนที่เป็นลักษณะทางศิลปะเท่านั้น

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า หลักการในการแก้ไขความคุ้มครองซ้ำซ้อนระหว่างกฎหมายสิทธิบัตรและกฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นการแบ่งส่วนการให้ความคุ้มครองโดยพิจารณาว่า หากแยกส่วนที่เป็นลักษณะทางศิลปกรรมออกมาได้ ส่วนนั้นก็จะได้รับความคุ้มครองโดยลิขสิทธิ์เป็นเอกเทศกล่าวคือเป็นการให้ความคุ้มครองเฉพาะส่วนที่มีลักษณะทางศิลปะเท่านั้น ไม่ได้มีผลให้ทุกส่วนของแบบผลิตภัณฑ์ทั้งหมดได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ไปด้วย แบบผลิตภัณฑ์นั้นยังคงได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายสิทธิบัตรเพียงอย่างเดียว

การจำกัดการให้ความคุ้มครองซ้ำซ้อนแก่แบบผลิตภัณฑ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดไว้ในส่วนของกฎหมายลิขสิทธิ์ในคำจำกัดความของงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์โดยกำหนดว่า สิ่งของที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ที่มีลักษณะทางศิลปะประกอบอยู่ด้วยก็สามารถจัดเป็นงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์ได้ หากสามารถแยกลักษณะทางศิลปะดังกล่าวออกจากประโยชน์ใช้สอยได้ และสามารถมีอยู่ได้เองอย่างอิสระ

หากนำหลักการดังกล่าว มาประยุกต์ใช้กับกฎหมายของประเทศไทย ก็ทำได้ในลักษณะเดียวกันโดยการกำหนดไว้ในคำจำกัดความของงานศิลปกรรมในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 4 โดยเพิ่มวรรคท้ายเข้าไปในทำนองว่า “แบบผลิตภัณฑ์ของสิ่งของที่สามารถใช้ประโยชน์ได้นั้นได้ถือเป็นงานศิลปกรรมได้ ถ้ามีลักษณะเกี่ยวกับศิลปะประกอบอยู่ด้วย และลักษณะดังกล่าวนั้นต้องสามารถแยกออกจากลักษณะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของสิ่งของนั้นได้ และสามารถมีอยู่ได้เองโดยอิสระ”

การกำหนดบทบัญญัติเช่นนี้ มีผลทำให้แบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะทางศิลปะซึ่งสามารถแยกออกจากประโยชน์ใช้สอยได้นั้น ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์เฉพาะในส่วนที่มีลักษณะทางศิลปะซึ่งก็จะทำให้ไม่เกิดความคุ้มครองซ้ำซ้อนในแบบผลิตภัณฑ์ เนื่องจากไม่ได้ให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์แก่แบบผลิตภัณฑ์ทั้งหมด แต่คุ้มครองเฉพาะส่วนที่มีลักษณะทางศิลปะเท่านั้น ในขณะที่การคุ้มครองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ตามกฎหมายสิทธิบัตรนั้นจะคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์ทั้งหมด

เพราะฉะนั้นกฎหมายทั้งสองฉบับจึงคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์เดียวกันแต่แบ่งส่วนการคุ้มครองคนละส่วนกัน และไม่เป็นการให้ความคุ้มครองซ้ำซ้อนแก่แบบผลิตภัณฑ์

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาคopyrightซ้ำซ้อนในแบบผลิตภัณฑ์โดยการบัญญัติหลักการแยกลักษณะทางศิลปะออกจากประโยชน์ใช้สอยดังกล่าวไว้ในกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยเป็นการแก้ไขปัญหได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากการแก้ปัญหาคopyrightซ้ำซ้อน ในกรณีของศิลปะประยุกต์เท่านั้น แต่ไม่สามารถแก้ปัญหในกรณีที่ต้นร่างความคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์เข้าลักษณะเป็นงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์ด้วย เช่น เป็นภาพวาด หรือเป็นแบบจำลองอันถือเป็นงานประติมากรรม นอกจากนี้ กฎหมายลิขสิทธิ์ของไทย (พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537) ยังคงบัญญัติให้การดัดแปลงงานศิลปกรรมนั้นรวมถึงการเปลี่ยนรูปสองมิติเป็นสามมิติ และรูปสามมิติเป็นสองมิติ หรือทำหุ่นจำลองจากงานต้นฉบับด้วย⁴ ฉะนั้นหากเป็นกรณีที่ต้นร่างความคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้นปรากฏอยู่ในรูปของภาพวาดซึ่งมีลักษณะสองมิติ เช่นนี้ภาพวาดดังกล่าวย่อมเป็นงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์และการสร้างผลิตภัณฑ์ตามภาพวาดหรือต้นร่างในการออกแบบขึ้น จึงเป็นการเปลี่ยนมิติของงานศิลปกรรมจากสองมิติเป็นสามมิติและถือเป็นการดัดแปลงงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์แล้ว เมื่อบุคคลอื่นสร้างผลิตภัณฑ์ตามแบบที่ปรากฏอยู่ในภาพวาดนั้นขึ้นมาโดยไม่ได้รับอนุญาต ก็ย่อมเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์โดยการดัดแปลงงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าแบบผลิตภัณฑ์นั้นได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายลิขสิทธิ์ด้วยโดยเป็นการคุ้มครองในฐานะที่เป็นภาพวาด ด้วยเหตุนี้จึงยังก่อให้เกิดความคุ้มครองซ้ำซ้อนในแบบผลิตภัณฑ์ได้อยู่

นอกจากนี้ ในกรณีของแบบผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานซึ่งโดยปกติแล้ว ไม่มีคุณสมบัติที่จะได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตรสำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์ และไม่สมควรจะได้รับการคุ้มครองโดยลิขสิทธิ์ เพราะเกี่ยวข้องกับประโยชน์ใช้สอยกลับสามารถได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ได้ หากมีต้นร่างแนวความคิดในการออกแบบเป็นภาพวาด ซึ่งถ้าบุคคลอื่นสร้างสิ่งของนั้นจากภาพวาดก็จะเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์โดยการดัดแปลงงานเช่นเดียวกัน

⁴ มาตรา 13 วรรค 14(4) “ในส่วนเกี่ยวกับศิลปกรรม ให้ความหมายว่า เปลี่ยนงานที่เป็นรูปสองมิติหรือสามมิติ ให้เป็นรูปสามมิติ หรือทำหุ่นจำลองจากงานต้นฉบับ”

ดังนั้น มาตรการแก้ไขปัญหานี้ เมื่อนำมาปรับใช้กับกฎหมายไทย จึงไม่อาจแก้ไขปัญหเกี่ยวกับความคุ้มครองซ้ำซ้อนในแบบผลิตภัณฑ์ได้ตรงจุดนัก เพราะยังมีปัญหาบางประการที่ยังแก้ไขไม่ได้

4.2.2 แนวทางที่นำมามาตรการของประเทศแคนาดาตามาประยุกต์ใช้กับกฎหมายไทย

ระบบกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศแคนาดายอมรับว่า แบบผลิตภัณฑ์นั้นสามารถได้รับความคุ้มครองทั้งจากกฎหมายเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะและกฎหมายลิขสิทธิ์ได้ แต่วางมาตรการจำกัดความคุ้มครองซ้ำซ้อนโดยกำหนดไว้ใน section 64(2) ว่าจะไม่มีการกระทำใดเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในแบบผลิตภัณฑ์ซึ่งนำมาใช้กับของที่ใช้ประโยชน์ได้ หรือในแบบผลิตภัณฑ์ซึ่งสืบเนื่องมาจากงานศิลปกรรม หากสิ่งของนั้นถูกทำขึ้นเป็นจำนวนมากกว่า 50 ชิ้นขึ้นไป หรือถูกนำไปใช้เป็นแบบในการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากกว่า 50 ชิ้นขึ้นไป โดยความยินยอมของเจ้าของลิขสิทธิ์

หลักการใน section 64(2) หมายความว่า แบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเป็นงานศิลปกรรมไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ไม่เคยเกิดงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์มาก่อน คืออยู่ในฐานะต้นร่างความคิดในการออกแบบ เช่น เอกสารทางการออกแบบ (design document) หรือแบบจำลอง (model) อันเข้าลักษณะเป็นงานศิลปกรรม หรือจะเป็นกรณีที่มีงานศิลปกรรมอยู่ก่อนแล้วและนำมาใช้ประโยชน์ในฐานะศิลปประยุกต์ก็ตามจะถือเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์และได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์อยู่ จนถึงวันที่เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ยินยอมให้นำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปใช้หาประโยชน์ คือใช้เป็นต้นแบบในการผลิตสิ่งของ หรือผลิตสิ่งของนั้นเป็นจำนวนตั้งแต่ 50 ชิ้นขึ้นไป เมื่อนำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปใช้หาประโยชน์แล้วการกระทำใดๆที่เข้าลักษณะเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในแบบผลิตภัณฑ์นั้น ก็จะไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์อีกต่อไป แบบผลิตภัณฑ์นั้นจึงได้รับความคุ้มครองเฉพาะจากกฎหมายที่เกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะเท่านั้นไม่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์อีก ฉะนั้นหากไม่ได้นำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปจดทะเบียน แบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าวก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายฉบับใดเลย

หลักการนี้ต้องการให้นำแบบผลิตภัณฑ์ไปจดทะเบียนไว้เสมอจึงจะได้รับความคุ้มครอง เพราะถ้านำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่ได้นำไปจดทะเบียนแล้ว แบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะไม่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายใดเลย แต่ถ้านำไปจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์ไว้แล้ว แม้จะนำไปใช้ประโยชน์ก็จะยังคงได้รับความคุ้มครองในฐานะแบบผลิตภัณฑ์อยู่

ข้อพิจารณาว่าได้นำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปใช้หาประโยชน์แล้วหรือไม่นั้น พิจารณาจากจำนวนของสิ่งของที่ถูกทำขึ้นโดยใช้แบบผลิตภัณฑ์นั้น หากมีจำนวนมากกว่า 50 ชิ้นขึ้นไปก็จะถือเป็นการใช้ประโยชน์ในแบบผลิตภัณฑ์นั้นแล้ว ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในแบบผลิตภัณฑ์นั้นอีกต่อไป แต่หากนำไปจดทะเบียนไว้แล้วจะได้รับความคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์ แต่ถ้านำแบบผลิตภัณฑ์นี้ไปผลิตสิ่งของเป็นจำนวนน้อยกว่า 50 ชิ้นแบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ก็ยังคงได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในแบบผลิตภัณฑ์อยู่

เหตุที่กำหนดให้ใช้การนำแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลิขสิทธิ์ไปใช้ประโยชน์มาเป็นจุดพิจารณาว่าจะไม่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์อีกต่อไปนั้น เหตุผลประการหนึ่งคือเพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดจากการนำเอา "ความตั้งใจ" ที่จะใช้แบบผลิตภัณฑ์นั้นอย่างเป็นทางการในขณะที่ยังออกแบบมาเป็นจุดตัดมิให้ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ โดยกำหนดให้นำเอา "การใช้ประโยชน์ในงาน" ตามที่เกิดขึ้นจริงมาเป็นจุดตัดแทน นอกจากนี้วัตถุประสงค์กฎหมายลิขสิทธิ์ก็ไม่ได้มีขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิในสิ่งของใดก็ตามที่เจ้าของนำไปใช้หากำไรทางการพาณิชย์ ฉะนั้นหากนำสิ่งของนั้นไปหากำไรแล้วก็ไม่ควรจะได้รับคุ้มครองลิขสิทธิ์ต่อไปอีก แต่ควรจะได้รับคุ้มครองตามกฎหมายเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์แทน โดยมีเงื่อนไขว่าต้องนำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปจดทะเบียนก่อนด้วย

บทบัญญัติในลักษณะนี้มีผลเป็นการลงโทษเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่นำแบบผลิตภัณฑ์ไปจดทะเบียนเพื่อขอรับความคุ้มครอง ทั้งๆที่แบบผลิตภัณฑ์นั้นมีคุณสมบัติที่จะจดทะเบียนได้โดยกำหนดว่าหากนำไปหาประโยชน์ทางการพาณิชย์แล้วก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์อีกต่อไป ต้องนำไปจดทะเบียนขอรับความคุ้มครองสิทธิในฐานะแบบผลิตภัณฑ์ หากไม่นำไปจดทะเบียนก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองเลย นอกจากนี้ยังต้องการไม่ให้แบบผลิตภัณฑ์ได้รับความคุ้มครองในระยะเวลายาวนานจนเกินไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ จนกระทั่งเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์มีอำนาจผูกขาดและไม่ยอมพัฒนาออกแบบแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆออกมา เพราะถ้าให้ความคุ้มครองในเวลาที่เหมาะสม หากเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ต้องการให้แบบผลิตภัณฑ์ของตนได้รับความคุ้มครองก็ต้องออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆขึ้นมาเรื่อยๆ ซึ่งหากมีแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆมากขึ้นเท่าใด ก็จะต้องให้ประโยชน์แก่ผู้บริโภคที่จะเลือกแบบผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของตนได้มากเท่านั้น

หากนำหลักการแก้ไขปัญหาคความซ้ำซ้อนในประเทศแคนาดาเข้ามาใช้กับกฎหมายไทย ก็ สามารถทำได้โดยการบัญญัติหลักการนี้เพิ่มเติมลงในตัวบทกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยใน ทำนองว่า

ในกรณีที่แบบผลิตภัณฑ์นั้นมีลักษณะเป็นงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์ หรือมีต้นกำเนิด จากงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์ หากได้ทำสิ่งของที่ใช่แบบผลิตภัณฑ์นั้นเกินกว่า 50 ชิ้น หรือหาก ใช้แบบผลิตภัณฑ์นั้นเป็นต้นแบบในการผลิตสิ่งของมากกว่า 50 ชิ้น โดยความยินยอมของเจ้าของ ลิขสิทธิ์ การกระทำดังต่อไปนี้ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

- (1) การทำซ้ำสิ่งของที่ใช่แบบผลิตภัณฑ์นั้น หรือแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่แตกต่างจาก แบบผลิตภัณฑ์นั้น ในสาระสำคัญทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการทำซ้ำ โดยการทำสิ่งของ ขึ้นมา ทำภาพวาดหรือรูปแบบอื่นใด
- (2) การกระทำใดๆต่อสิ่งของ ภาพวาด หรือการทำซ้ำซึ่งได้ทำขึ้นตาม (1) ซึ่งเข้า ลักษณะเป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์

การกำหนดบทบัญญัติเช่นนี้มีผลทำให้ การทำซ้ำหรือการกระทำใดๆต่อแบบผลิตภัณฑ์ (ที่มีลักษณะเป็นงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์ หรือมีต้นกำเนิดจากงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์) ไม่ ตกเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าเจ้าของลิขสิทธิ์ยินยอมให้ทำสิ่งของที่ใช่แบบผลิตภัณฑ์นั้นขึ้นมามี จำนวนมากกว่า 50 ชิ้น หรือใช้แบบผลิตภัณฑ์นั้นเป็นต้นแบบในการผลิตสิ่งของที่มีจำนวนมาก กว่า 50 ชิ้นแล้ว แต่อาจจะได้รับความคุ้มครองสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ หากนำแบบ ผลิตภัณฑ์นั้นไปจดทะเบียน แต่ถ้าไม่ได้นำแบบผลิตภัณฑ์ไปจดทะเบียน ก็จะไม่ได้รับความคุ้มครอง ทั้งจากกฎหมายลิขสิทธิ์และสิทธิบัตร กล่าวคือ แบบผลิตภัณฑ์นั้นจะไม่ได้รับความคุ้มครอง จากกฎหมายใดเลย

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติลักษณะนี้ก็ยิ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นได้ ในกรณีที่เจ้าของแบบ ผลิตภัณฑ์นำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปยื่นคำขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์แล้ว แต่ไม่ได้รับการจดทะเบียน เช่นเป็นแบบผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน หรือเป็นแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใหม่ ก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายสิทธิบัตรและเมื่อนำไปใช้ประโยชน์ก็ทำให้ไม่ได้รับความ คุ้มครองโดยกฎหมายลิขสิทธิ์อีกด้วย แบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจึงไม่ได้รับความคุ้มครองตาม กฎหมายใดเลย อันก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมต่อผู้ออกแบบหรือเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ที่ใช้ความ วิริยะอุตสาหะในการออกแบบรวมทั้งลงทุนเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการออกแบบแบบผลิตภัณฑ์ และได้ดำเนินการขอรับความคุ้มครองแล้ว แต่กลับไม่ได้รับความคุ้มครองใดๆเลยแม้แต่กฎหมาย

ละเมิด เพราะเมื่อเขาไม่มีสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์นั้นแล้ว ไม่ว่าจะในฐานะงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์ หรือในฐานะแบบผลิตภัณฑ์ตามกฎหมายสิทธิบัตร การกระทำของผู้อื่นเช่นการทำซ้ำหรือดัดแปลงงานนั้น จึงมีปัญหาว่าเป็นการละเมิดสิทธิใดของผู้ออกแบบ

4.2.3 แนวทางที่นำมามาตรการของประเทศนิวซีแลนด์มาประยุกต์ใช้กับกฎหมายไทย

ระบบกฎหมายของประเทศนิวซีแลนด์นั้น ยอมรับให้มีความคุ้มครองซ้ำซ้อนในแบบผลิตภัณฑ์ได้ กล่าวคือ แบบผลิตภัณฑ์หนึ่งนั้นสามารถได้รับความคุ้มครองทั้งในฐานะแบบผลิตภัณฑ์ตามกฎหมายเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์ และในฐานะงานศิลปกรรมตามกฎหมายลิขสิทธิ์ หากแต่จำกัดความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในแบบผลิตภัณฑ์ โดยการลดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในแบบผลิตภัณฑ์ลง

การแก้ไขปัญหาคำคุ้มครองซ้ำซ้อนในแบบผลิตภัณฑ์ ตามกฎหมายของประเทศนิวซีแลนด์ มีหลักการคือ ให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์แก่แบบผลิตภัณฑ์ในการห้ามปรามการทำซ้ำแบบผลิตภัณฑ์ของสิ่งของไม่ว่าแบบผลิตภัณฑ์นั้นจะเป็นแบบผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการทำงานหรือไม่ก็ตาม⁵ โดยจะได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์เต็มตามระยะเวลา ยกเว้นแต่เมื่อนำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปใช้ประโยชน์ในทางอุตสาหกรรมแล้วจะมีอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์เพียง 16 ปีนับจากมีการนำไปใช้ประโยชน์ทางอุตสาหกรรมเป็นครั้งแรกซึ่งทำให้แบบผลิตภัณฑ์นั้นมีอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์เท่ากับอายุการคุ้มครองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์และสิทธิบัตร⁶ และมีหลักการเพิ่มเติมอีกว่า การสร้างสิ่งของขึ้นมาจากภาพวาดแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้ว จะมีอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ถึงวันที่อายุการคุ้มครองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์สิ้นสุดลงเท่านั้น

หลักการแรกนี้ มีความหมายว่า แม้จะนำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์แล้วก็ตาม หรือแม้จะไม่ได้นำไปจดทะเบียน หรือไม่มีคุณสมบัติที่จะขอรับจดทะเบียนก็ตามแบบผลิตภัณฑ์ก็ยังคงได้รับความคุ้มครอง

⁵Clive Elliott, "Scope of copyright and design protection for functional domestic appliances", *IP Asia* (17 March, 1989) : P.24.

⁶Gregory West - Walker, "Industrial Design Protection Through Copyright : An Outline of Recent New Zealand Development", *Patent World* (March, 1987) : P.45.

ครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์อยู่ แต่ให้นำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปใช้หาประโยชน์ คือ ใช้เป็นแบบในการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากแล้ว แบบผลิตภัณฑ์นั้นก็จะมีอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์เพียง 16 ปี นับจากวันที่นำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปหาประโยชน์เป็นวันแรก ทั้งนี้ไม่ว่าแบบผลิตภัณฑ์นั้นจะเป็นแบบผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติที่จะรับจดทะเบียนได้หรือไม่ก็ตาม กล่าวคือ หากแบบผลิตภัณฑ์ที่นำไปใช้หาประโยชน์ทางอุตสาหกรรมแล้วนั้น เป็นแบบผลิตภัณฑ์ที่นำไปจดทะเบียนแล้วก็จะได้รับความคุ้มครองทั้งจากกฎหมายเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์และกฎหมายลิขสิทธิ์เป็นเวลา 16 ปี แต่ถ้าไม่ได้นำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปจดทะเบียน หรือเป็นแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีคุณสมบัติจะได้รับการจดทะเบียน เช่นเป็นแบบผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการทำงาน ก็จะได้รับ ความคุ้มครองโดยกฎหมายลิขสิทธิ์เท่านั้น เป็นระยะเวลา 16 ปี การจำกัดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามนี้จึงมีผลให้แบบผลิตภัณฑ์ได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายทั้งสองฉบับได้ โดยให้อายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์และอายุการคุ้มครองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์อยู่ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน จึงไม่ก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนในเรื่องอายุการคุ้มครองและยอมแก้ปัญหาการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์มากเกินไปได้

หลักการอีกประการหนึ่งคือ หากได้นำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปจดทะเบียนแล้วและมีต้นร่างเป็นภาพวาดซึ่งมีลักษณะเป็นงานศิลปกรรมสองมิติอันมีลิขสิทธิ์ อายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในภาพวาดดังกล่าวก็จะสิ้นสุดลงพร้อมกับอายุการคุ้มครองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียน กล่าวคือ ถ้าบุคคลอื่นสร้างผลิตภัณฑ์ขึ้นจากภาพวาดนั้น หรือจากสิ่งของที่ทำจากภาพวาดนั้น หลังจากหมดอายุการคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์แล้วก็จะไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในภาพวาดของเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์นั้นอีกต่อไป

หากจะนำหลักการทั้งสองนี้มาประยุกต์ใช้กับกฎหมายไทย ก็ทำได้โดยการบัญญัติหลักการนี้เพิ่มเติมลงในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ในทำนองดังต่อไปนี้

หลักการแรก "แบบผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในฐานะงานศิลปกรรมนั้นหากนำไปใช้ประโยชน์ทางอุตสาหกรรมแล้วจะมีอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ 10 ปี นับจากวันที่ได้นำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปใช้ทางอุตสาหกรรมเป็นครั้งแรก หรือ 10 ปี นับแต่วันที่ได้จดทะเบียนสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ แล้วแต่ว่าจะสิ้นสุดวันใดก่อน"

หลักการที่สอง "ต้นร่างความคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้วอันมีลักษณะเป็นเอกสารทางการออกแบบซึ่งเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์นั้น จะสิ้นสุดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์เมื่ออายุการคุ้มครองสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้นสิ้นสุดลง"

ผลของการนำหลักการทั้งสองนี้มาบัญญัติไว้ในกฎหมายไทย จะทำให้ แบบผลิตภัณฑ์ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ไม่ว่าจะได้รับความคุ้มครองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ตามกฎหมายสิทธิบัตรหรือไม่ก็ตาม หมายความว่า เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์จะได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในแบบผลิตภัณฑ์ ไม่นำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปจดทะเบียนขอรับสิทธิบัตรหรือไม่ โดยหากนำแบบผลิตภัณฑ์ไปจดทะเบียนจะได้รับความคุ้มครองสิทธิทั้งจากกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายสิทธิบัตร แต่ถ้าหากไม่ได้นำแบบผลิตภัณฑ์ไปจดทะเบียนหรือไม่มีคุณสมบัติที่จะจดทะเบียนก็จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์เท่านั้น แต่จะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตร แต่อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตรหรือไม่ก็ตาม หากได้นำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปใช้ประโยชน์ทางอุตสาหกรรม คือนำไปเป็นต้นแบบในการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากแล้ว ก็จะได้รับคุ้มครองลิขสิทธิ์เพียง 10 ปีนับจากวันที่นำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปใช้ประโยชน์หรือจากวันที่จดทะเบียนขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์

เหตุที่กำหนดให้ลดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในแบบผลิตภัณฑ์ลงเหลือแค่ 10 ปีนั้นเนื่องจากกฎหมายสิทธิบัตรไทยให้ความคุ้มครองสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์เพียง 10 ปีจึงกำหนดให้มีอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์เท่ากับสิทธิบัตรเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในเรื่องของอายุการคุ้มครอง

ส่วนอีกหลักการหนึ่ง จะมีผลคือ หากแบบผลิตภัณฑ์มีต้นแบบมาจากภาพวาดอันเป็นงานศิลปกรรมที่มีลิขสิทธิ์ และได้นำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปจดทะเบียนแล้ว การทำสิ่งของจากภาพวาดนั้น หรือจากสิ่งของที่ทำขึ้นจากภาพวาดนั้นจะมีผลเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในภาพวาดก็ต่อเมื่อได้กระทำการขึ้นในช่วงอายุการคุ้มครองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์เท่านั้น หากกระทำการหลังช่วงเวลาดังกล่าวจะไม่ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในภาพวาดนั้นแล้ว ฉะนั้นการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในการดัดแปลงงานศิลปกรรมโดยเปลี่ยนรูปจากสองมิติเป็นสามมิตินั้น จึงมีอายุการคุ้มครองเท่ากับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ เมื่ออายุสิทธิบัตรสิ้นสุดลง อายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในกรณีดังกล่าวก็สิ้นสุดลงด้วย

การกำหนดหลักการแก้ไขปัญหาดังนี้ เป็นการยอมรับให้แบบผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการทำงาน ซึ่งไม่มีคุณสมบัติที่จะรับจดทะเบียน ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์เท่าเทียมกับแบบผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติจะรับจดทะเบียนได้และได้นำไปจดทะเบียนจนได้รับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์แล้ว หากได้นำไปใช้ประโยชน์ทางอุตสาหกรรม คือ มีอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ 10 ปี แต่

ถ้ายังไม่ได้นำแบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าวไปหาประโยชน์ทางอุตสาหกรรมหากแต่มีต้นร่างความคิดในการออกแบบเป็นภาพวาดอันมีลิขสิทธิ์ เช่นนี้แบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนสิทธิบัตรแล้วกลับมีอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์สั้นกว่าแบบผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับการทำงาน กล่าวคือ แบบผลิตภัณฑ์จดทะเบียนแล้วจะมีอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ในต้นร่างความคิดในการออกแบบเพียง 10 ปี (เนื่องจากเป็นกรณีตามหลักการข้อที่สอง) แต่แบบผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับการทำงานซึ่งไม่ได้จดทะเบียนสิทธิบัตรนั้น กลับได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในต้นร่างความคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นเวลาตลอดชีวิตของผู้สร้างสรรค์ และอีก 50 ปี หลังผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย การที่ผลของหลักการดังกล่าวเป็นเช่นนี้ จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาต่อไปได้ว่าเป็นการไม่ยุติธรรมต่อเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้ว เพราะได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์สั้นกว่า

4.2.4 แนวทางที่นำมามาตรการของประเทศสหราชอาณาจักรมาประยุกต์ใช้กับกฎหมายไทย

หลักการแก้ไขความคุ้มครองซ้ำซ้อนในแบบผลิตภัณฑ์ของประเทศสหราชอาณาจักรนั้น เป็นการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุดในบรรดาประเทศต่างๆ ที่ได้ศึกษามาแล้ว โดยมีหลักการที่แตกต่างจากประเทศอื่นๆ ที่ได้ศึกษามาแล้วข้างต้น เนื่องจากกำหนดให้มีการคุ้มครองสิทธิในรูปแบบใหม่ขึ้นมาอีกประเภทหนึ่งคือสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียน (unregistered design right)

การกำหนดสิทธิใหม่ขึ้นมานี้มีผลให้แบบผลิตภัณฑ์สามารถได้รับความคุ้มครองสิทธิจากกฎหมายถึง 3 ลักษณะ ได้แก่

(1) สิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้ว (registered design right) จะคุ้มครองเฉพาะแบบผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติที่จะรับจดทะเบียนได้ เช่น เป็นแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือไม่ได้เกี่ยวกับการทำงานโดยเฉพาะ เป็นต้น โดยจะเป็นแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเป็น 3 มิติ คือรูปทรงและโครงร่าง หรือจะเป็นแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเป็น 2 มิติ คือลวดลาย หรือลักษณะประดับตกแต่งก็ได้ แต่จะต้องนำไปจดทะเบียนก่อนจึงจะได้รับความคุ้มครอง

(2) สิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียน (unregistered design right หรือ design right) จะคุ้มครองเฉพาะแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะ 3 มิติ และเนื่องจากขอบเขตคำจำกัดความของแบบผลิตภัณฑ์ตามกฎหมายส่วนนี้กว้างจึงครอบคลุมไปถึง ลักษณะ 3 มิติของแบบผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติที่จะรับจดทะเบียนได้ด้วย ไม่ว่าจะนำไปจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์แล้วหรือไม่ก็ตาม

(3) ลิขสิทธิ์ (Copyright) จะคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเป็นงานศิลปกรรมได้ ไม่
ว่าจะเป็นแบบผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติในการได้รับจดทะเบียนหรือไม่ก็ตาม

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าหลักการในการให้ความคุ้มครองสิทธิแก่แบบผลิตภัณฑ์ในกฎหมาย
ของประเทศสหราชอาณาจักรนั้นยอมให้แบบผลิตภัณฑ์ได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายทั้งสาม
ลักษณะดังกล่าวได้ หากแต่บัญญัติหลักเกณฑ์ในกฎหมายทั้งสามให้สอดคล้องกันและไม่เป็นการ
ให้ความคุ้มครองที่ขัดกัน เช่น ในกรณีของสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้วกับในแบบผลิต
ภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียนนั้นจะมีความซ้ำซ้อนกันอยู่ กล่าวคือแบบผลิตภัณฑ์ในลักษณะ 3 มิติ ที่
จดทะเบียนแล้วจะได้รับความคุ้มครองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียนด้วยเสมอ แต่ก็ไม่
ก่อให้เกิดปัญหาใดๆขึ้น เนื่องจาก กฎหมายกำหนดให้แบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้วนั้น มีอายุ
การคุ้มครองยาวกว่า คือมีอายุการคุ้มครองสิทธิเป็นเวลา 25 ปี และระดับของความคุ้มครองก็สูง
กว่า เนื่องจากเป็นการคุ้มครองในระดับเดียวกับการคุ้มครองสิทธิบัตร ในขณะที่สิทธิในแบบผลิต
ภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียนนั้นเป็นการคุ้มครองระดับเดียวกับลิขสิทธิ์ และมีอายุการคุ้มครองมากที่สุด
สุดเป็นเวลา 15 ปีเท่านั้น ฉะนั้นหากบุคคลผู้เป็นเจ้าของสิทธิได้นำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปจด
ทะเบียนแล้ว ย่อมที่จะเลือกอ้างสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้วมากกว่า เพราะลักษณะ
ของสิทธิที่ได้รับความคุ้มครองนั้นก็ครอบคลุมมากไปกว่าสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียน
อยู่แล้ว แต่ถ้าไม่ได้นำแบบผลิตภัณฑ์นั้นไปจดทะเบียนหรือไม่มีคุณสมบัติที่จะรับจดทะเบียนก็
ย่อมจะได้รับความคุ้มครองเฉพาะ design right เท่านั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนี้ แม้จะเกิด
ความคุ้มครองซ้ำซ้อนของสิทธิระหว่างแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้วกับไม่ได้จดทะเบียนก็ตาม
ก็ไม่ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นแต่อย่างใด

ในส่วนของความซ้ำซ้อนระหว่างแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้ว หรือยังไม่ได้จด
ทะเบียนกับลิขสิทธิ์นั้น ก็มีมาตรการแก้ไขปัญหาการให้ความคุ้มครองซ้ำซ้อนโดย Copyright
Designs and Patents Act 1988 กำหนดไว้ดังนี้

- section 51 วางหลักการไว้ว่า การทำสิ่งของที่ใช้แบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะ 3 มิติ หรือ
การลอกเลียนสิ่งของที่ถูกทำซ้ำโดยใช้แบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะ 3 มิตินั้น จะไม่เป็นการละเมิด
ลิขสิทธิ์ในเอกสารทางการออกแบบ (design document) หรือแบบจำลอง (model) ที่บันทึกแบบ
ผลิตภัณฑ์หรือตัวผลิตภัณฑ์ ยกเว้นแต่งานนั้นจะเป็นงานศิลปกรรมในตัวเอง

หลักการนี้จะใช้ในกรณีที่เป็นแบบผลิตภัณฑ์นั้นมีลักษณะ 3 มิติ คือเป็นรูปทรงหรือโครงร่างเท่านั้น จะไม่ใช้กับกรณีของแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะ 2 มิติ โดยหลักการนี้มีขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาคำข้อในกรณีที่แบบผลิตภัณฑ์ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปทรงหรือโครงร่างมีต้นร่างความคิดในการออกแบบเป็นงานที่สามารถจัดเข้าลักษณะเป็นงานทางศิลปะได้ เช่น ต้นร่างความคิดในการออกแบบในลักษณะเป็นภาพวาดอันเข้าลักษณะของงานจิตรกรรม หรือทำแบบจำลองขึ้นมาอันเข้าลักษณะของงานประติมากรรม เป็นต้น ในกรณีนี้แบบผลิตภัณฑ์ก็จะอยู่ในฐานะแบบผลิตภัณฑ์และในฐานะงานศิลปกรรมด้วย บทบัญญัติ section 51 นี้จึงกำหนดไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน กล่าวคือ การทำสิ่งของที่มีแบบผลิตภัณฑ์ลักษณะ 3 มิติที่ขึ้นจากเอกสารทางการออกแบบ หรือแบบจำลองของผลิตภัณฑ์นั้น จะไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในเอกสารทางการออกแบบ หรือแบบจำลองดังกล่าว เว้นเสียแต่ว่าสิ่งของในเอกสารทางการออกแบบ หรือแบบจำลองนั้นเป็นงานศิลปกรรมในตัวของมันเองอยู่แล้ว ด้วยเหตุนี้เอกสารทางการออกแบบ และแบบจำลองนั้นก็จะได้รับความคุ้มครองในฐานะแบบผลิตภัณฑ์เท่านั้น โดยจะได้รับความคุ้มครองในฐานะแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้นำไปจดทะเบียนอยู่แล้ว แต่ถ้าหากนำไปจดทะเบียนก็จะได้รับความคุ้มครองในฐานะแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้วเพิ่มเติมเข้ามาอีกด้วย

ดังนั้น บทบัญญัติ section 51 จึงเป็นการจำกัดมิให้เกิดความคุ้มครองซ้ำซ้อนในต้นร่างความคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยกำหนดไม่ให้เกิดความคุ้มครองลิขสิทธิ์ แต่ให้ได้รับความคุ้มครองในฐานะแบบผลิตภัณฑ์ตามที่ผู้ออกแบบตั้งใจสร้างงานนั้นขึ้นเท่านั้น แต่หากเป็นแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะ 2 มิติ เช่น ลวดลายหรือลักษณะประดับตกแต่ง จะไม่นำ section 51 มาปรับใช้ เพราะฉะนั้น การกระทำสิ่งของที่มีแบบผลิตภัณฑ์ลักษณะ 2 มิติจากเอกสารทางการออกแบบ (design document) หรือแบบจำลอง (model) จึงเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ได้ เหตุที่กำหนดไม่ให้นำ section 51 มาใช้กับแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะ 2 มิติ เนื่องจากว่า แบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะ 2 มิติ อันได้แก่ ลวดลายหรือลักษณะประดับตกแต่งนั้น มีลักษณะเป็นงานศิลปกรรมในตัวเอง และเมื่อปรากฏในต้นร่างความคิดในการออกแบบคือ เอกสารทางการออกแบบ (design document) หรือแบบจำลอง (model) ก็จะเป็นงานลิขสิทธิ์ในตัวเองอยู่เช่นกัน อันเข้าข่ายยกเว้นใน section 51 ตอนท้าย จึงไม่ถูกตัดความคุ้มครองลิขสิทธิ์ออกไป แต่ยังคงได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์อยู่ และถ้าสามารถนำไปจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์ได้ ก็จะได้รับ ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้วด้วย

- section 52 วางหลักการไว้ว่า หากมีการนำเอางานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์ไปใช้ประโยชน์ (exploit) โดยกระบวนการทางอุตสาหกรรม เพื่อวัตถุประสงค์ในการทำซ้ำงานนั้น และ

นำออกขายในประเทศสหราชอาณาจักรหรือที่อื่นใด โดยความยินยอมของเจ้าของลิขสิทธิ์ จะมีอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานนั้นเพียง 25 ปีนับจากวันสุดท้ายของปีที่นำออกสู่ตลาดเป็นครั้งแรก หลังจากสิ้นสุดระยะเวลาดังกล่าว บุคคลใดก็ตามสามารถทำซ้ำงานนั้นได้โดยไม่ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานนั้น

หลักการนี้ยอมให้สิทธิในผลิตภัณฑ์กับลิขสิทธิ์นั้นมีอยู่ร่วมกันได้ เป็นระยะเวลา 25 ปีคือแบบผลิตภัณฑ์นั้นจะได้รับการคุ้มครองทั้งจากกฎหมายเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์ และกฎหมายลิขสิทธิ์ โดยได้รับความคุ้มครองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์อยู่แล้วเป็นเวลา 25 ปีและลดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ลงเหลือเพียง 25 ปี

บทบัญญัติ section 52 นี้ ถือได้ว่าเป็นการจำกัดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในศิลปะยุคต้นนั่นเอง เพราะเป็นการจำกัดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในกรณีที่นางานศิลปะไปใช้หาประโยชน์อื่นนอกเหนือจากการชื่นชมคุณค่าของงานนั้น จึงลดอายุการคุ้มครองให้มีลิขสิทธิ์เพียง 25 ปีเท่านั้น ซึ่งหลักการนี้ มีปรากฏอยู่ในกฎหมายลิขสิทธิ์ไทยอยู่แล้ว คือ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 24

- section 236 วางหลักการไว้ว่า ในกรณีที่ลิขสิทธิ์มีอยู่ในงานซึ่งเป็นส่วนประกอบของแบบผลิตภัณฑ์หรือรวมอยู่กับแบบผลิตภัณฑ์ซึ่งมีสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียน (design right) อยู่ด้วย การกระทำการอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานนั้นจะไม่เป็นการละเมิดสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียนด้วย

หลักการนี้มีผลเป็นการจำกัดมิให้แบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียน (หมายถึงแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะ 3 มิติอันไม่มีคุณสมบัติจะรับจดทะเบียนได้และแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะ 3 มิติอันมีคุณสมบัติจะรับจดทะเบียนได้ ไม่ว่าจะได้จดทะเบียนแล้วหรือไม่ก็ตาม) ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ซ้ำซ้อนกับสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียน (design right) จึงกำหนดไม่ให้

แต่ Christine Fellner มีความเห็นว่า การกำหนดให้มีอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ตาม section 52 เพียง 25 ปีนั้น มิได้มีขึ้นเพื่อให้มีความคุ้มครองร่วมกันระหว่างลิขสิทธิ์และสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้วในระยะเวลาที่เท่ากัน แต่เป็นการแก้ไขตามข้อกำหนดของ Beme Convention โดยส่วนตัวผู้เขียนเห็นว่า หากกำหนดให้ระยะเวลาคุ้มครองเท่ากัน ก็จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องความคุ้มครองซ้ำซ้อนได้ทางหนึ่ง

การกระทำหนึ่งนั้นเป็นการละเมิดทั้งลิขสิทธิ์และ design right โดยหากเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ก็จะไม่ละเมิด design right ด้วยในคราวเดียวกัน

หลักการนี้มีลักษณะคล้ายกับมาตรการในประเทศสหรัฐอเมริกา คือเป็นการแยกลักษณะทางศิลปะออกมาจากตัวผลิตภัณฑ์นั่นเอง และถ้าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในส่วนที่มีลักษณะเป็นงานศิลปกรรมก็จะไม่ละเมิดแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะ 3 มิติ นั้น แต่ถ้าเป็นแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเป็น 2 มิติ การละเมิดส่วนที่มีลักษณะเป็นงานศิลปกรรมนั้น ก็เป็นการละเมิดสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้วได้ เช่น

ตัวอย่างแรก ออกแบบลวดลายดอกไม้บนแจกันทรงกรวย เช่นนี้ เฉพาะรูปทรงแจกันเท่านั้นที่มี design right หรือสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียน แต่ลวดลายดอกไม้ดังกล่าวไม่มี design right หากนำแบบผลิตภัณฑ์แจกันนั้นไปจดทะเบียน การลอกเลียนเฉพาะส่วนลวดลายดอกไม้ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในลวดลายดอกไม้ได้ ไม่เข้ากรณี section 236 และเป็น การละเมิดสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้วในส่วนของลวดลายดอกไม้ได้ด้วย เพราะลวดลายดอกไม้ นั้นโดยตัวของมันเองเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์และเป็นแบบผลิตภัณฑ์ได้

ตัวอย่างที่สอง ออกแบบเก้าอี้โดยมีรูปปั้นนางฟ้าอันเข้าลักษณะงานประติมากรรมเป็น ที่ขาเก้าอี้ทั้งสองข้าง เช่นนี้ ถือว่ารูปทรงของรูปปั้นนางฟ้าที่ขาเก้าอี้ นั้นเป็นงานศิลปะที่เป็นส่วนประกอบของแบบผลิตภัณฑ์เก้าอี้แล้ว การที่ผู้อื่นนำเฉพาะขาเก้าอี้ที่เป็นรูปทรงของรูปปั้นนางฟ้าไปใช้ประโยชน์ หรือทำซ้ำเฉพาะส่วนนั้นจึงเป็นเพียงการละเมิดลิขสิทธิ์ แต่ไม่เป็นการละเมิดสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียนแต่อย่างใด เป็นต้น

โดยสรุปแล้ว ระบบกฎหมายแห่งประเทศสหราชอาณาจักร มีหลักการในการแก้ไขปัญหาการคุ้มครองซ้ำซ้อนโดยอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

- กรณีที่ไม่เคยมีงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์มาก่อน กรณีนี้งานศิลปกรรมเกิดขึ้นได้เนื่องจากในการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น ผู้ออกแบบจะร่างความคิดในการออกแบบขึ้นมา โดยอาจจะอยู่ในรูปของเอกสารทางการออกแบบ (design document) ที่มีลักษณะ 2 มิติหรืออยู่ในรูปของแบบจำลอง (model) ที่มีลักษณะ 3 มิติก็ได้ ซึ่งจะเข้าข่ายเป็นงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์ เช่นนี้การทำสิ่งของขึ้นจากต้นร่างความคิดในการออกแบบนั้น หากแบบผลิตภัณฑ์ที่ถูกทำขึ้น มีลักษณะเป็น 3 มิติ ก็จะเป็นการละเมิดสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียน หรือสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่จด

ทะเบียนแล้วเท่านั้น ไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในต้นร่างความคิดในการออกแบบดังกล่าว เว้นแต่
งานนั้นจะมีลักษณะเป็นงานศิลปกรรมในตัวเอง การทำสิ่งของจากงานนั้นจึงเป็นการละเมิด
ลิขสิทธิ์ได้ (section 51)

แต่ถ้าทำสิ่งของที่ใช้แบบผลิตภัณฑ์ในลักษณะ 2 มิติจากต้นร่างความคิดในการออกแบบ
นั้น ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในต้นร่างความคิดดังกล่าวด้วยนอกจากละเมิดสิทธิในแบบผลิต
ภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะ 2 มิติและต้นร่างความคิดใน
การออกแบบแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะ 2 มิตินั้นย่อมมีลักษณะเหมือนกันอยู่แล้วจึงถือเป็นงาน
ศิลปกรรมและแบบผลิตภัณฑ์ได้

- กรณีที่มีงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์อยู่ก่อนแล้ว เป็นกรณีที่ได้มีการสร้างสรรค์งานศิลป
กรรมอันมีลิขสิทธิ์อยู่ก่อนแล้ว และได้นำงานนั้นมาใช้ประโยชน์อย่างอื่น นอกเหนือจากการชื่นชม
งานในฐานะงานศิลปกรรมเท่านั้น เช่นนำมาประกอบหรือมาประดับตกแต่งสิ่งของที่ใช้ประโยชน์
ได้ เช่นนำรูปปั้นอันเป็นงานประติมากรรมมาใช้เป็นฐานของโคมไฟ หรือนำรูปภาพเขียนมาประดับ
ตกแต่งถ้วยน้ำชา เป็นต้น ในกรณีนี้งานศิลปกรรมดังกล่าวจะมีอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ 25 ปี
เพราะเป็นศิลปประยุกต์ ส่วนแบบผลิตภัณฑ์ก็จะได้รับความคุ้มครองในฐานะแบบผลิตภัณฑ์ต่าง
หาก เป็นการแยกลักษณะทางศิลปกรรมออกมาจากแบบผลิตภัณฑ์ เหมือนดังหลักการในประเทศ
สหรัฐอเมริกา โดยอาศัยตาม section 236 ที่กำหนดว่า การกระทำที่ละเมิดลิขสิทธิ์จะไม่เป็นการ
ละเมิดสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียน หรือ design right ด้วย

การใช้หลักการของประเทศสหราชอาณาจักรนี้ นอกจากจะเป็นการแก้ไขปัญหาในการให้
ความคุ้มครองซ้ำซ้อนแก่แบบผลิตภัณฑ์แล้ว ยังแก้ปัญหาในกรณีของแบบผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการ
ทำงานซึ่งไม่สามารถรับจดทะเบียนสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ด้วย

ปัญหาในการให้ความคุ้มครองแก่แบบผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการทำงานในประเทศไทยก็คือ
แบบผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการทำงานนั้นเป็นแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีคุณสมบัติที่จะรับจดทะเบียนใน
ฐานะแบบผลิตภัณฑ์ แต่ถ้าแบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมีต้นร่างความคิดในการออกแบบเป็นเอกสาร
ทางการออกแบบหรือแบบจำลองอันเข้าข่ายเป็นงานศิลปกรรมแล้วจะได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์
เต็มตามระยะเวลา แต่ถ้าไม่มีต้นร่างดังกล่าวก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายใดเลย และ
จะทำให้เกิดผลในทางกฎหมายที่มีลักษณะแตกต่างกัน กล่าวคือ หากแบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้
ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์เต็มทีตามระยะเวลา ก็จะได้รับคุ้มครองมากเกินไป อันเป็นการผูก

ขาดงานสร้างสรรค์ดังกล่าวและจะส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตรายอื่นและผู้บริโภคด้วย แต่ถ้าไม่ยอมให้ได้รับความคุ้มครองเลย ก็จะทำให้เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์เสียเปรียบ เพราะลงทุนสร้างสรรค์งานแต่กลับไม่ได้รับความคุ้มครองใดๆเป็นการตอบแทนเลย เช่น ในกรณีที่เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ในลักษณะดังกล่าวถูกลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์ ก็ไม่อาจได้รับความคุ้มครองเลย เพราะไม่สามารถนำไปจดทะเบียนได้ และยังไม่ได้รับความคุ้มครองจากลิขสิทธิ์ด้วย ทั้งที่ได้ใช้ความวิริยะอุตสาหะและลงทุนในการสร้างงานแต่กลับถูกบุคคลอื่นนำงานของตนไปใช้ได้โดยชอบ และไม่ถือเป็นการละเมิดสิทธิใดๆของผู้สร้างสรรค์

เมื่อนำมาตรการของประเทศต่างๆ ที่ได้ศึกษามาแล้วข้างต้นมาปรับใช้กับกฎหมายไทย จะส่งผลต่อแบบผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการทำงานในลักษณะที่แตกต่างกัน กล่าวคือหากใช้มาตรการของประเทศสหรัฐอเมริกาและนิวซีแลนด์ แบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์เต็มที่ แต่ถ้าหากใช้มาตรการของประเทศแคนาดาก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองเลย แต่ถ้าใช้หลักการของกฎหมายประเทศสหราชอาณาจักรจะได้รับความคุ้มครองในฐานะแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียน ซึ่งมีอายุการคุ้มครองสั้นกว่าสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้วและลิขสิทธิ์ จึงเห็นได้ว่ามาตรการในส่วนนี้ของกฎหมายแห่งประเทศสหราชอาณาจักรนั้นเหมาะสมที่สุด เพราะแบบผลิตภัณฑ์ย่อมสมควรที่จะได้รับความคุ้มครองสิทธิโดยกฎหมายเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์ไม่ใช่กฎหมายลิขสิทธิ์รวมทั้งระยะเวลาคุ้มครองก็ไม่ยาวนานเกินไปจนก่อให้เกิดการผูกขาดได้อีกด้วย

ผู้เขียนมีความเห็นว่า หลักการของกฎหมายแห่งประเทศสหราชอาณาจักรที่มี design right หรือสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียนนี้ สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาของแบบผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการทำงานได้ เพราะเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียนในลักษณะเดียวกับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ หากแต่มีอายุการคุ้มครองสั้นกว่าลิขสิทธิ์และสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้ว จึงไม่เป็นการให้ความคุ้มครองมากไปกว่าที่เจ้าของลิขสิทธิ์และเจ้าของสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์จดทะเบียนแล้วได้รับ

แม้จะได้นำแบบผลิตภัณฑ์ไปใช้หาประโยชน์ทางอุตสาหกรรมแล้วก็ตาม เพราะหลักการของกฎหมายแห่งประเทศนิวซีแลนด์นั้น จะลดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์เฉพาะในกรณีที่แบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้วและนำไปใช้หาประโยชน์ทางอุตสาหกรรมเท่านั้น แต่แบบผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการทำงานนี้ไม่สามารถจดทะเบียนได้ จึงไม่อาจเป็นแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้ว เพราะฉะนั้นแม้จะนำไปใช้ประโยชน์ทางอุตสาหกรรมก็จะไม่ถูกตัดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์แต่อย่างใด

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า แม้หลักการในประเทศแคนาดา นิวซีแลนด์และสหรัฐอเมริกาจะสามารถแก้ไขปัญหเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนในการให้ความคุ้มครองแก่แบบผลิตภัณฑ์ได้ก็ตาม แต่ก็ไม่สามารรถแก้ไขปัญหเกี่ยวกับกรให้ความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการทำงานได้ มีเพียงกฎหมายของประเทศสหราชอาณาจักรเท่านั้นที่กำหนดแนวทางในการแก้ปัญหานี้ไว้อย่างชัดเจน โดยการบัญญัติให้มี design right หรือสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียนขึ้นมา เพื่อให้ความคุ้มครองแก่แบบผลิตภัณฑ์ในลักษณะนี้โดยเฉพาะ และให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับแบบผลิตภัณฑ์มากที่สุด เนื่องจาก design right มีอายุการคุ้มครองสั้น ระดับของสิทธิที่คุ้มครองก็ไม่สูงแต่เป็นระดับเดียวกับลิขสิทธิ์จึงเหมาะสมที่จะให้ความคุ้มครองแก่แบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียน ไม่ว่าจะโดยไม่มีคุณสมบัติที่จะรับจดทะเบียน หรือไม่ได้นำไปจดทะเบียนก็ตาม เพื่อที่จะกำหนดไม่ให้ design right ได้รับความคุ้มครองมากเท่ากับแบบผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติจะรับจดทะเบียนได้ และได้นำไปจดทะเบียนแล้ว แต่ก็ไม่ใช่ว่าไม่ได้รับความคุ้มครองเลย

หากจะนำหลักการในการแก้ปัญหการให้ความคุ้มครองแก่แบบผลิตภัณฑ์ของประเทศสหราชอาณาจักรนี้มาประยุกต์ใช้กับกฎหมายไทยก็สามารถทำได้โดยต้องกำหนดสิทธิใหม่คือ สิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียนขึ้นมา โดยลักษณะของแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียนและหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสิทธินั้นเป็นไปตามที่ศึกษาไว้ในบทที่ 2 หัวข้อ 2.4.1.1.2 และ 2.4.2.1.2 ดังบรรยายไว้แล้วข้างต้น เมื่อบัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวแล้ว จึงจะสามารถนำหลักการทั้งสามประการนั้นมาใช้กับระบบกฎหมายไทยได้ หากไม่บัญญัติรับรองสิทธินี้ไว้ ก็ไม่สามารถนำหลักการต่างๆ นั้นมาใช้แก้ปัญหความซ้ำซ้อนได้อย่างแท้จริง เพราะจะยังคงเกิดช่องโหว่ในการให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีคุณสมบัติจะได้รับจดทะเบียน เช่น แบบผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับการทำงานเหมือนกับที่เกิดในประเทศอื่นๆ อยู่นั่นเอง กล่าวคือหากนำ section 51 มาปรับใช้โดยไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียนก็อาจจะมีผลให้แบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีคุณสมบัติในการรับจดทะเบียนหรือมีคุณสมบัติหากแต่ไม่ได้นำไปจดทะเบียนนั้น ไม่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายใดเลย เพราะไม่ได้รับความคุ้มครองทั้งในฐานะแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้วและในฐานะงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์

การบัญญัติรับรองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียนในระบบกฎหมายไทยนั้น อาจทำได้โดยบัญญัติไว้เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายลิขสิทธิ์ หรือเป็นส่วนหนึ่งในกฎหมายสิทธิบัตรหรือบัญญัติแยกออกมาต่างหากก็ได้ แต่ตามความเห็นของผู้เขียนเห็นว่า เมื่อจะบัญญัติสิทธิเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์เพิ่มเติม ก็ควรจะกำหนดให้อยู่ในกฎหมายฉบับเดียวกับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์เพราะเป็นการคุ้มครองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์เช่นกัน โดยอาจจะกำหนดรวมอยู่ในพระ

ราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 (แก้ไขโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่2) พ.ศ. 2535) หรือ อาจจะแยกกฎหมายเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์ทั้งสองประเภทออกมาเป็นกฎหมายเกี่ยวกับแบบ ผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะก็ได้

การนำหลักการตาม section 51, 52 และ 236 ของกฎหมายแห่งประเทศสหราชอาณาจักรมาใช้กับกฎหมายไทยก็สามารถทำได้โดยบัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ใน ทำนองดังนี้

หลักการแรก “การทำหรือลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะ 3 มิติจากตัวผลิตภัณฑ์ หรือจากเอกสารทางการออกแบบ หรือแบบจำลอง จะไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในเอกสารทางการ ออกแบบหรือแบบจำลองหรือตัวผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ยกเว้นแต่ว่างานนั้นจะมีลักษณะเป็นงาน ศิลปกรรมโดยตัวของมันเอง”

หลักการที่สอง “ในกรณีที่มึงงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์เป็นส่วนประกอบของแบบผลิต ภัณฑ์ หรือรวมอยู่กับแบบผลิตภัณฑ์ซึ่งได้รับสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียน เช่นนี้การ กระทำที่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานนั้นจะไม่เป็นการละเมิดสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จ ดทะเบียนด้วย”

ส่วนในกรณีที่ลดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมที่นำไปใช้ประโยชน์แล้วนั้น ไม่ จำเป็นต้องบัญญัติขึ้นมาใหม่ เพราะมีกำหนดไว้อยู่แล้วในมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

การนำหลักการของประเทศสหราชอาณาจักรมาปรับใช้กับกฎหมายไทย จะมีผลให้ ปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองซ้ำซ้อนในแบบผลิตภัณฑ์ลดน้อยลง และปัญหาเกี่ยวกับการ ให้ความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีคุณสมบัติได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตร เช่น แบบผลิต ภัณฑ์เกี่ยวกับการทำงาน หดสิ้นไป เพราะมีแนวทางในการแบ่งแยกและมีบทบัญญัติที่จำกัดไว้ ชัดเจนแล้ว กล่าวคือ การให้ความคุ้มครองซ้ำซ้อนในแบบผลิตภัณฑ์ระหว่างกฎหมายสิทธิบัตร และกฎหมายลิขสิทธิ์จะมีอยู่เพียงในกรณีที่แบบผลิตภัณฑ์นั้นเป็นงานศิลปกรรมในตัวเองด้วยเท่า นั้น หากเป็นกรณีที่เป็นต้นร่างความคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ หรือ เป็นการนำเอางานศิลป กรรมมาประกอบใช้กับผลิตภัณฑ์ จะไม่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในแบบผลิตภัณฑ์นั้น นอกจากนี้ ยังกำหนดให้แบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่อาจขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ ได้รับความคุ้ม

ครองด้วยแต่เป็นความคุ้มครองที่ไม่มากไปกว่าที่ให้แก่งานอันมีลิขสิทธิ์ และแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนแล้ว

ส่วนปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในกรณีที่เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ไม่ดำเนินการผลิตสิ่งของที่ใช่แบบผลิตภัณฑ์ หรือไม่ยอมผลิตอะไหล่ หรือชิ้นส่วนของผลิตภัณฑ์นั้นอีกต่อไป ทั้งๆที่ยังอยู่ในอายุการคุ้มครองซึ่งจะทำให้มีผลกระทบต่อผู้บริโภคและผู้ผลิตรายอื่นได้นั้น สามารถแยกพิจารณาผลกระทบต่อได้ดังนี้

- ผลกระทบต่อผู้บริโภค อาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่ผู้บริโภคซื้อสินค้ามาแล้วต่อมาชิ้นส่วนบางชิ้นชำรุดเสียหายหรือสูญหายไป ต้องการซื้ออะไหล่มาซ่อมแซม หรือในกรณีที่ซื้อสินค้าที่เป็นชุด แต่ชิ้นหนึ่งชำรุดหรือสูญหายไปต้องซื้อมาทดแทน หรืออาจจะเป็นการซื้อเพิ่มเติม แต่ไม่สามารถหาซื้อได้ เนื่องจากเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ไม่ทำการผลิตแล้วแต่ยังคงได้รับความคุ้มครองสิทธิอยู่ ผู้ผลิตรายอื่นก็ไม่สามารถผลิตได้ทั้งๆที่มีตลาดรองรับ ก็จะเป็นผลเสียหายต่อผู้บริโภคที่ไม่สามารถใช้สิ่งของที่ตนซื้อหามาได้อย่างคุ้มค่า นอกจากนี้ยังอาจเกิดปัญหาในกรณีที่เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ ตั้งราคาอะไหล่หรือชิ้นส่วนของแบบผลิตภัณฑ์ในราคาที่สูงมาก ผู้บริโภคไม่มีกำลังทรัพย์ที่จะหาซื้อมาซ่อมแซมได้ด้วย

- ผลกระทบต่อผู้ผลิตรายอื่น จะเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้ผลิตรายอื่นนั้นต้องการจะผลิตสิ่งของที่ใช่แบบผลิตภัณฑ์นั้น แต่ไม่สามารถผลิตได้เนื่องจากเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ยังคงได้รับความคุ้มครองอยู่ ทั้งๆที่ในบางครั้งเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ไม่ใช้ประโยชน์ในแบบผลิตภัณฑ์นั้นด้วยซ้ำไป

แนวทางแก้ไขปัญหานั้นกำหนดไว้ชัดเจนในกฎหมายของประเทศสหราชอาณาจักร โดยการบัญญัติรับรองไม่ให้อะไหล่ของแบบผลิตภัณฑ์ได้รับความคุ้มครองในฐานะแบบผลิตภัณฑ์ตามหลัก must-fit และ must-match ส่วนในประเทศอื่นๆที่ศึกษานั้นไม่มีหลักการแก้ปัญหานั้น แนวทางเดียวกันไว้เลยจะมีก็แต่โดยการบัญญัติให้มีสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิเชิงบังคับ (compulsory license) โดยผู้อื่นสามารถร้องขอให้เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์อนุญาตให้ใช้สิทธิได้ในกรณีที่เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ไม่ใช้สิทธิในแบบผลิตภัณฑ์นั้นแล้ว (ในระหว่างอายุการคุ้มครอง) ดังปรากฏในประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกาและในประเทศสหราชอาณาจักร ซึ่งผู้เขียนก็มีความเห็นว่าสามารถแก้ปัญหานี้ได้พอสมควร นอกจากนี้แล้วในประเทศสหราชอาณาจักร ยังมีแนวทางในการแก้ปัญหานี้เพิ่มเติมอีก นอกจากสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิเชิงบังคับ (compulsory license) หลัก must-match และ must-fit แล้วยังมีกรณี license of right ด้วย โดยกำหนดว่าในช่วง 5 ปีสุดท้าย

ท้ายของอายุการคุ้มครองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียน (Unregistered design right หรือ design right) นั้นบุคคลใดก็ตามสามารถร้องขอให้มีการอนุญาตให้ใช้สิทธิในแบบผลิตภัณฑ์นั้นได้ แม้ว่าเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์จะยังคงใช้สิทธิในแบบผลิตภัณฑ์นั้นอยู่ก็ตาม

แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ มีปรากฏอยู่ในระบบกฎหมายของไทยด้วย แต่ในเฉพาะกรณีสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิเชิงบังคับเท่านั้น เช่น มาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 (แก้ไขโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535) เป็นต้น ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าแนวทางในการแก้ไขคือ น่าจะเพิ่มเติมบทบัญญัติในลักษณะ license of right ลงไปด้วย คือแม้เจ้าของแบบผลิตภัณฑ์จะยังคงใช้สิทธิในแบบผลิตภัณฑ์อยู่ก็ตาม แต่ในระยะเวลาเกือบจะหมดอายุการคุ้มครองน่าจะให้บุคคลอื่นใช้สิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ได้ด้วย โดยต้องจ่ายค่าแห่งสิทธิ (royalty) ตอบแทน

ดังนั้นจากการศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับความซ้ำซ้อนในการให้ความคุ้มครองแก่แบบผลิตภัณฑ์ของประเทศต่างๆเมื่อนำมาปรับใช้กับกฎหมายไทยแล้ว จึงเห็นได้ว่าแนวทางตามกฎหมายแห่งประเทศไทยเป็นแนวทางที่สามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี แต่ในส่วนของ การแยกลักษณะทางศิลปะออกจากประโยชน์ในการใช้สอยของผลิตภัณฑ์ หรือแยกออกจากแบบผลิตภัณฑ์นั้นยังไม่ชัดเจนเท่ากับแนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าการแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองซ้ำซ้อนแก่แบบผลิตภัณฑ์ในประเทศไทยนั้น ควรจะใช้แนวทางของประเทศสหราชอาณาจักรมาผสมรวมกับแนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้หลักการแยกงานศิลปะจากประโยชน์ในการใช้สอยตาม section 101 ของประเทศสหรัฐอเมริกามารวมกับการไม่ให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์แก่ต้นร่างความคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตาม section 51 และแนวทางแยกการละเมิดลิขสิทธิ์ออกจากสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ตาม section 236 ของประเทศสหราชอาณาจักร ส่วนใน section 52 นั้นกฎหมายไทยมีกำหนดไว้อยู่แล้ว

การใช้แนวทางดังกล่าวจะทำให้แก้ปัญหาเกี่ยวกับแบบผลิตภัณฑ์ได้ทั้งในกรณีที่ไม่เคยมีงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์มาก่อน และในกรณีที่มีงานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์มาก่อนแล้ว เพราะเป็นการแก้ปัญหาทั้งในกรณีที่มีลิขสิทธิ์ในต้นร่างความคิดทางการออกแบบ และในกรณีที่มีการนำเอางานศิลปกรรมอันมีลิขสิทธิ์ออกมาใช้ประโยชน์ แต่การแก้ปัญหาในการให้ความคุ้มครองซ้ำซ้อนในแบบผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการทำงานคงต้องมีการบัญญัติรับรองสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียน (design right) ขึ้นมาด้วย ส่วนปัญหาเกี่ยวกับว่าเจ้าของแบบผลิตภัณฑ์ไม่ยอม

ผลิตผลิตภัณฑ์ อะไหล่ หรือชิ้นส่วนของผลิตภัณฑ์ออกขาย หรือขายในราคาสูงเกินสมควรนั้น การแก้ไขปัญหานอกจากจะแก้ไขโดยบัญญัติให้มีสัญญาอนุญาตใช้สิทธิเชิงบังคับ (compulsory license) ขึ้นโดยรวมกรณี license of right ไปด้วย โดยกำหนดให้มีการจ่ายค่าสิทธิ (royalty) ตอบแทนให้แก่เจ้าของสิทธิในแบบผลิตภัณฑ์นั้นด้วยแล้ว ควรกำหนดให้มีการนำหลักการ must-match และ must-fit ของประเทศสหราชอาณาจักรมาปรับใช้ด้วย จะเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย